

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1466/2537

นางสาว พ วงงาม เอกใจทัก นาง ลัด ดา งาม เอกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1707, ป.พ.พ. มาตรา 1656, ป.พ.พ. มาตรา 1646, ป.พ.พ. มาตรา 1671, ป.พ.พ. มาตรา 1718, ป.พ.พ. มาตรา 1706, ป.พ.พ. มาตรา 1653

ย่อ / หลักกฎหมาย

การที่ผู้ร้องร่วมกับผู้ตายทำพินัยกรรมในฉบับเดียวกันแสดงเจตนาที่จะยกทรัพย์สินให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง หากว่าฝ่ายใดถึงแก่ความตายไปก่อน เพียงแต่กำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้ตามพินัยกรรมให้แก่บุคคลตามที่ระบุไว้ในพินัยกรรม โดยให้ผู้รับพินัยกรรมกำหนดให้มากน้อยเท่าใดตามแต่ใจ กรณีจึงถือได้ว่าเงื่อนไขดังกล่าวนี้เป็นอันไม่มีผลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1707 มิใช่กรณีตามมาตรา 1706(3) ดังนี้

ข้อกำหนดพินัยกรรมในส่วนที่ผู้ตายยกทรัพย์สินให้แก่ผู้ร้องยังคงสมบูรณ์ใช้บังคับได้หาเป็นโมฆะไม่ พินัยกรรมที่ผู้ร้องกับผู้ตายทำเป็นหนังสือลงวันเดือนปีในขณะที่ทำขึ้นและผู้ทำพินัยกรรมได้ลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน ซึ่งพยานสองคนได้ลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรมไว้ขณะนั้น จึงเข้าแบบพินัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1656 วรรคหนึ่ง ดังนั้นแม้ผู้ร้องกับผู้ตายจะทำพินัยกรรมในเอกสารฉบับเดียวกันก็ไม่ผิดแบบแต่อย่างใด และก็มีใช้การพินัยกรรมขึ้นต่อเพราะเป็นการแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินมรดกของตนเองหรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลได้ตามกฎหมายในเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายก่อนตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646 เมื่อผู้ร้องลงชื่อในฐานะผู้ทำพินัยกรรม มิได้ลงชื่อในฐานะพยานทั้งมิได้มีข้อความระบุว่าพยานต่อท้ายลายมือชื่อของตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1671 วรรคหนึ่ง กรณีจึงไม่อาจถือว่าผู้ร้องเป็นพยานในพินัยกรรม ดังนั้น พินัยกรรมหาได้ตกเป็นโมฆะตาม มาตรา 1653 วรรคหนึ่ง ประกอบด้วย มาตรา 1705 ไม่ แม้ผู้ร้องจะมีอายุมากแล้ว และเคยเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาล แต่ปรากฏว่าผู้ร้องมีสติสัมปชัญญะดี มีความรู้สึกผิดชอบ มีความสามารถที่จะดำเนินการทำนิติกรรมใด ๆ ได้ และผู้ร้องก็ไม่ใช่บุคคลต้องห้ามมิให้เป็นผู้จัดการมรดกตามกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1718 ทั้งผู้ร้องก็เป็นทายาทโดยพินัยกรรมตาม มาตรา 1603 วรรคสาม ได้รับมรดกทั้งหมดของผู้ตาย เท่ากับผู้ตายตัดมิให้ผู้คัดค้านได้รับมรดกของตนแม้ผู้คัดค้านจะมีสิทธิในสินสมรสร่วมกับผู้ตายและเป็นภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายก็ตาม แต่ผู้คัดค้านไปอยู่กินฉันสามีภรรยากับชายอื่นขณะที่ยังไม่ขาดจากการสมรสกับผู้ตาย ตามพฤติการณ์แห่งคดีจึงไม่สมควรตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย

คำพิพากษา

ผู้ร้องยื่นคำร้องขอว่า ผู้ร้องเป็นพี่น้องบิดามารดาเดียวกันกับผู้ตาย และก่อนผู้ตายถึงแก่ความตายได้ทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินมรดกให้แก่ผู้ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า ผู้คัดค้านเป็นภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย มีบุตรด้วยกัน 5 คน ผู้ตายไม่ได้ทำพินัยกรรมและตั้งผู้ใดเป็นผู้จัดการมรดกไว้ พินัยกรรมของผู้ร้องเป็นพินัยกรรมปลอม ลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรมไม่ใช่ลายมือชื่อของผู้ตาย พยานในพินัยกรรมไม่ได้มีส่วนรู้เห็นใน

การทำพินัยกรรมตามพินัยกรรมกำหนดเงื่อนไขระบุไว้ให้ยกให้ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่และขณะเดียวกันให้ผู้มีชีวิตอยู่แบ่งแก่บุคคลตามข้อ ข.(1) ถึง (3) ส่วนแบ่งจะได้เท่าใดไม่ได้ระบุไว้ให้อยู่ในดุลพินิจของผู้มีชีวิตอยู่ จึงเป็นเงื่อนไขที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายเป็นโมฆะใช้บังคับไม่ได้ ผู้ร้องลงชื่อในพินัยกรรมเท่ากับเป็นพยานในพินัยกรรม จึงต้องห้ามมิให้รับมรดกตามพินัยกรรม มรดกจึงตกแก่ทายาท ผู้ร้องเป็นน้องของผู้ตายไม่ได้เป็นทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก จึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก ขอให้ยกคำร้องของผู้ร้องและตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายศาลชั้นต้นมีคำสั่งตั้ง นางสาวพวง งามเอก ผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกของนายปิยะ งามเอก ผู้ตาย กับให้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายให้ยกคำร้องคัดค้านของผู้คัดค้านผู้คัดค้านอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ที่ผู้คัดค้านฎีกาข้อแรกว่า พินัยกรรมเป็นโมฆะตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1706(3) เพราะตามข้อกำหนดพินัยกรรมดังกล่าวเจตนาอันแท้จริงในการทำพินัยกรรมมิใช่เจตนายกทรัพย์สินมรดกให้แก่ผู้ทำพินัยกรรมที่มีชีวิตอยู่เพียงแต่เจตนาให้ผู้ทำพินัยกรรมที่มีชีวิตอยู่แต่ผู้เดียวเป็นผู้มีสิทธิและหน้าที่รวบรวมรักษาจำหน่ายทรัพย์สินให้แก่บุคคลในข้อ (ข) เท่าไรก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร พินัยกรรมนี้จึงเป็นโมฆะทั้งฉบับนั้น เห็นว่า พินัยกรรมที่ผู้ร้องกับผู้ตายทำร่วมกันในฉบับเดียวตามข้อกำหนดในข้อ (ก) เป็นกรณีที่ผู้ร้องกับผู้ตายแสดงเจตนาไว้ว่าหากผู้ร้องหรือผู้ตายคนใดคนหนึ่งถึงแก่ความตายไปก่อน ให้ทรัพย์สินของผู้ที่ถึงแก่ความตายไปก่อนตกเป็นสินส่วนตัวของผู้ทำพินัยกรรมที่ยังมีชีวิตอยู่แต่เพียงผู้เดียวและให้เป็นผู้มีสิทธิและหน้าที่รวบรวมเก็บรักษาจัดจำหน่ายหรือแบ่งปัน และยกทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่บุคคลใดก็ได้ตามแต่เจ้าของพินัยกรรมผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่จะเห็นสมควรภายใต้ข้อกำหนดซึ่งระบุไว้ในข้อ (ข) แสดงว่าผู้ร้องและผู้มีเจตนาที่จะยกทรัพย์สินให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งหากว่าฝ่ายใดถึงแก่ความตายไปก่อน เพียงแต่กำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับพินัยกรรมจำหน่ายทรัพย์สินที่ได้ตามพินัยกรรมให้แก่บุคคลตามที่ระบุไว้ในข้อ (ข) โดยให้ผู้รับพินัยกรรมกำหนดให้มากน้อยเท่าใดตามแต่ใจ กรณีถือได้ว่าเงื่อนไขนั้นเป็นอันไม่มีเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1707 มิใช่มาตรา 1706(3) ตามที่ฎีกามา ที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยว่าข้อกำหนดพินัยกรรมในส่วนที่ผู้ตายยกทรัพย์สินให้แก่ผู้ร้องยังคงสมบูรณ์ใช้บังคับได้นั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วยฎีกาข้อนี้ของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้น ผู้คัดค้านฎีกาข้อต่อมาว่า การที่ผู้ร้องกับผู้ตายได้ทำพินัยกรรมในฉบับเดียวกัน ต่างยกทรัพย์สินให้แก่กันและกัน เป็นการทำผิดแบบของพินัยกรรมและเป็นการพัวพันกันต่อ โดยใช้ชีวิตเป็นเดิมพันจึงเป็นโมฆะนั้น แม้จะเป็นข้อที่มีโต้แย้งกันว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น แต่ศาลอุทธรณ์ได้วินิจฉัยมา และเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาเห็นสมควรยกขึ้นวินิจฉัยให้เห็นว่า พินัยกรรมได้ทำเป็นหนังสือลงวันเดือนปีในขณะที่ทำขึ้นและผู้ทำพินัยกรรมได้ลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนพร้อมกัน ซึ่งพยานสองคนได้ลงลายมือชื่อรับรองลายมือชื่อผู้ทำพินัยกรรมไว้ในขณะนั้น จึงเข้าแบบพินัยกรรมตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1656 แม้ผู้ร้องกับผู้ตายจะทำพินัยกรรมในเอกสารฉบับเดียวกันก็ไม่ผิดแบบแต่อย่างใด และก็มีใช้การพัวพันกันต่อเพราะเป็นการแสดงเจตนากำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินมรดกของตนเองหรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายในเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1646 ฎีกาของผู้คัดค้านในข้อนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกันฎีกาของผู้คัดค้านที่ว่า การที่ผู้ร้องลงชื่อในพินัยกรรมถือได้ว่าลงชื่อในฐานะพยาน จึงเป็นโมฆะนั้น เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1653 บัญญัติเฉพาะผู้เขียนหรือพยานในพินัยกรรมจะเป็นผู้รับทรัพย์สินตามพินัยกรรมนั้นไม่ได้ปัญหาจึงมี

ว่าผู้ร้องได้ลงชื่อในพินัยกรรมในฐานะพยานหรือไม่ตามหนังสือพินัยกรรม ผู้ร้องคงลงชื่อในฐานะผู้ทำพินัยกรรมเท่านั้นการที่จะเป็นผู้เขียนหรือเป็นพยานในพินัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1671 บัญญัติว่าบุคคลนั้นต้องลงลายมือชื่อของตนทั้งระบุว่าเป็นผู้เขียน หรือเป็นพยานไว้ต่อท้ายลายมือชื่อของตนด้วย ดังนั้นเมื่อผู้ร้องลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำพินัยกรรมไม่มีข้อความว่าเป็นพยาน จึงจะถือว่าเป็นพยานในพินัยกรรมด้วยไม่ได้ พินัยกรรมจึงไม่เป็นโมฆะด้วยเหตุตามฎีกาของผู้คัดค้านในข้อนี้ผู้คัดค้านฎีกาข้อสุดท้ายว่า ผู้ร้องไม่สมควรเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายเพราะผู้ร้องปัจจุบันอายุ 77 ปี มีโรคประจำตัวมากมายไม่สามารถเดินไปไหนมาไหนได้ ทรัพย์สินมรดกของผู้ตายนอกจากเงินฝากธนาคารแล้ว ผู้ร้องไม่สามารถจัดหาหรือสืบหาได้ สมควรตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย นั้นเห็นว่า แม้ผู้ร้องจะมีอายุมากแล้วและเคยเข้ารับรักษาตัวที่โรงพยาบาล แต่ก็ปรากฏว่าผู้ร้องมีสติสัมปชัญญะดี มีความรู้สึกผิดชอบมีความสามารถที่จะดำเนินการทำนิติกรรมใด ๆ ได้และผู้ร้องก็ไม่นับบุคคลต้องห้ามมิให้เป็นผู้จัดการมรดกตามกฎหมายทั้งผู้ร้องก็เป็นทายาทโดยพินัยกรรมได้รับมรดกทั้งหมดของผู้ตายเท่ากับผู้ตายตัดมิให้ผู้คัดค้านได้รับมรดกของตน แม้ผู้คัดค้านจะมีสิทธิในสินสมรสร่วมกับผู้ตายนั้น ก็เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการต่างหากจากการจัดการมรดก และแม้ผู้คัดค้านจะเป็นภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ก็ได้ความว่าผู้คัดค้านอยู่กินฉันสามีภรรยากับชายอื่นทั้ง ๆ ที่ยังไม่ขาดจากการสมรสกับผู้ตายแสดงว่าการที่ผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินมรดกให้ผู้ร้องก็เนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าว และไม่ต้องการที่จะให้ผู้คัดค้านเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมรดกของตน ตามพฤติการณ์แห่งคดีจึงไม่สมควรตั้งผู้คัดค้านเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ที่ศาลล่างทั้งสองให้ผู้ร้องเป็นผู้จัดการมรดกรายนี้จึงชอบแล้ว ฎีกาทุกข้อของผู้คัดค้านฟังไม่ขึ้นพิพากษายืน

องค์คณะ

สุวรรณ ตระการพันธุ์ · นาม ยิ้มแย้ม · สุรินทร์ นาควิเชียร

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/1466/2537>